

Maribor, 21. 3. 2005

Celostna grafična podoba Cork2005 - preplet med tradicijo in sodobnostjo

IVAN RAZBORŠEK – KRASILNI UMETNIK
(1924 – 1998)

Rodil se je slovenskim staršem leta 1924 v daljnem Skopju. Slovenijo sta z bratom poznala samo po pripovedovanju staršev in iz knjig, kar je poglobilo ljubezen do daljne domovine in njenega ljudskega bogastva. Začel je zbirati vse, kar je bilo povezano s Slovenijo in njeno kulturo.

Leta 1943 je začel z načrtnim zbiranjem, urejanjem, proučevanjem in risanjem krasilne umetnosti. Želja, da bi študiral na umetniški akademiji se mu ni uresničila. Ker ni imel formalne izobrazbe je lahko neobremenjen z likovno teorijo začutil subtilno prvinskost poezije ornamentalne figuralike, ki jo je nato nadgradil s filigransko izdelavo svojih lastnih krasilnih kompozicij.

Šele leta 1954 je prišel za stalno živeti v Slovenijo, v Ljubljano in tu ustvarjal vse do smrti leta 1998. Doma je bedel nad likovnim razvojem svojih otrok, v šolah se je rad posvečal mladim, obiskoval pa je tudi starejše ljudi v domovih in jih spodbujal k kreativnemu ustvarjanju. Sam je ustvarjal z željo po notranji obogatitvi in da bi svoje kreativno bogastvo delil z drugimi. Razočaran nad odnosom do njegovega dela, ki so ga velikokrat brez dovoljenja uporabili, na avtorja samega pa pozabili, se je v takih trenutkih zatekel v svet svoje umetnosti in ustvaril najlepša dela.

Želja mojega očeta je bila, da bi s svojim delom ohranil in obogatil našo kulturno dediščino in vzpodbudil sodobnike, da bi tudi sami kreativno prispevali k temu, vendar ne s slepim kopiranjem njegovih avtorskih okraskov, temveč z ustvarjanjem novih in lastnih.

Dr. Cene Avguštin, znani umetnostni zgodovinar in kritik ter njegov osebni prijatelj, je zapisal:

»... Ivan Razboršek povezuje posamezne ornamentalne sestavine v nove kompozicijske enote in tako oblikuje nove krasilne sestavine, ki jih sicer v zgodovinskem ornamentalnem svetu ni. To je osebni delež Ivana Razborška, ki sodi v naš čas in se z njim povezuje. ...«

O njem in njegovem delu je bilo objavljenih mnogo člankov v Sloveniji in tujini. Od mnogih tujih publikacij bi omenila le knjigo »The Cream of International Exlibris« iz leta 1991, kjer so objavljeno njegovi ekslibrisi.

Na sevniškem gradu je od 26. novembra 1987 odprta »Galerija krasilne umetnosti Ivana Razborška«, kjer je razstavljen izbor iz zbirke njegovih risb, okrašenih in graviranih predmetov ter ekslibrisov. Osnovo za svojo zbirko je nabral na terenu, na kmečkih domovih, v cerkvah, pri rokodelcih in v naravi. Na tem ljudskem izročilu, ki ga je iztrgal pozabi, je razvil svojstveni stil, ki je vedno prepoznaven v vsakem njegovem okrasku, četudi ni podpisan z značilnim monogramom IR.

Nekoč je zapisal:

»... Pristnost okraska omogoča razvoj krasilne in ljudske umetnosti ter nepotvorjeno spoznanje in sporazumevanje med narodi; je čudovit kulturni most, ki daje možnost zблиževanja in razumevanje ljudske kulture oziroma človeka s človekom. Okrasek ima svoj jezik, ki je vsakomur razumljiv, če mu le hoče prisluhniti. ...«

Njegovo zanimanje za ljudsko snovanje pa se ni ustavilo pri slovenski ornamentiki, temveč se je razširilo na ornamentiko vseh narodov sveta. Bila so obdobja, ko se je poglobljal v bogato kulturo afriških ljudstev, pa izumrlih južnoameriških narodov, drugič ga je spet prevzela prefinjena figuralika Japoncev in Kitajcev. Vedno znova pa se je vračal k njegovi ljubi slovenski krasilni umetnosti.

Svoje unikatne krasilne motive je risal na papir, tekstil, les, steklo, keramiko, emajl in jih graviral v steklo in kovino. V zadnjem obdobju se je posvečal predvsem mali grafiki in ekslibrisu.

Razstavljal je doma in po svetu na okoli 170 samostojnih razstavah in na okoli 100 skupinskih razstavah, od tega preko 20 po Evropi, po ena pa tudi v Tokiu, Hongkongu, Tajvanu in celo na Kitajskem in povsod je njegovo delo našlo svoj krog občudovalcev, saj je krasilna umetnost v vseh svojih pojavnih oblikah čudovit kulturni most med narodi in soljudmi.

Predolga leta je z žalostjo in grenkobo v srcu ugotavljal, da Slovenci ne znamo ceniti svoje kulturne dediščine tako kot drugi narodi sveta, da se je včasih celo sramujemo. Šele zadnja leta je z veseljem ugotavljal, da se odnos do tega segmenta kulture spreminja, čeprav se vedno ni strinjal z zanj preveč komercialnim pristopom k tej tematiki.

Njegova umetniška zapuščina, ki jo z mamo Marijo in sestro Majo s ponosom hranimo in za katero se trudim, da bi v njegovem duhu živela in se plemenitila tudi v prihodnje mi je neizčrpen vir za lastno ustvarjanje.

Njegova zadnja razstava je bila v prostorih galerije Knjižnice Prežihov Voranc v Ljubljani, junija 1996. Na tej razstavi je bil na ogled tudi krasilni motiv, ki je postal inspiracija za celostno grafično podobo mednarodnega umetniškega projekta predstavitve slovenskih umetnic in umetnikov v Corku.

Izbrani krasilni motiv ima bogato zgodovino in očitno je bil očetu zelo pri srcu, saj sem v zbirki našla nekaj izpeljank osnovnega motiva):

Ne vem sicer, kdaj se je očetu porodila ideja zanj, osnovna skica žal ni datirana, se pa tiskan pojavi med njegovimi avtorskimi vinjetami v Slovenskem koledarju 82, ki ga je leta 1982 izdala Slovenska izseljeniška matica. Leta 1986 ga je kot linorez odtisnil na papir in tekstil, zasledila sem ga tudi med osnutki realiziranih ekslibrisov. Uporabljal ga je tudi na svojih številnih predavanjih, saj sem ga zasledila med študijskim gradivom. Nazadnje ga je objavil v knjigi »Slovenska krasilna umetnost«, na strani 110, ki je izšla v redni zbirki za leto 1992 pri Mohorjeve družbe iz Celja in doživela dva ponatasa.

Tu pa se vsa zgodba pravzaprav šele začne in se srečno konča v uspešni realizaciji prepleta tradicije s sodobnostjo, katere rezultat je že omenjena celostna grafična podoba. Veliko sreče v Corku!

Razbor pripravila Eva Razboršek, udia

Več informacij o projektu Cork2005, evropska kulturna prestolnica:

<http://cork2005.kibla.org>.

Petra Simončič
Odnosi z javnostmi

KID Kibla
Ul. kneza Koclja 9
2000 Maribor
www.kibla.org

mobi: 031-634-930

e-naslov: petras@kibla.org